

Crna Gora
Zavod za školstvo

Adresa: Vaka Đurovića b.b.
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 408 901
fax: +382 20 408 927
www.zzs.gov.me

Broj: 011-633/25-239/1

13.02.2025

UPUTSTVO ZA ORGANIZOVANJE I SPROVOĐENJE ŠKOLSKIH IZLETA I EKSKURZIJA

Svrha uputstva

Ovim uputstvom utvrđuje se okvir organizacije školskih izleta i ekskurzija i služi kao smjernica kojom se obezbjeđuje da planirane aktivnosti budu sprovedene u skladu sa ciljevima vaspitanja i obrazovanja. Takođe, uputstvo podstiče kontinuirano unapređivanje organizacije izleta i ekskurzija, na osnovu analize prikupljenih povratnih informacija i iskustava.

Plan i program školskih izleta i ekskurzija utvrđuje se Godišnjim planom i programom rada škole.

Definicija školskih izleta i ekskurzija

Školski izlet, prema ovom uputstvu, oblik je obrazovno-vaspitnog rada u trajanju od najviše jednog dana, a podrazumijeva zajedničke odlaske učenika na određena teritorija opštine u kojoj je sjedište škole ili izvan nje, na teritoriji Crne Gore. Školske izlete organizuje i sprovodi škola radi ispunjavanja određenih obrazovno-vaspitnih ciljeva.

Školske ekskurzije, prema ovom uputstvu, jesu planirana višednevna učenička putovanja, radi posjeta mjestima koja imaju prirodni, kulturni, historijski, naučni, rekreativni, sportski, ekonomski ili tehnički značaj, izvan teritorije opštine u kojoj je sjedište škole, u skladu sa obrazovno-vaspitnim ciljevima.

Prilikom planiranja ekskurzije, poželjno je da destinacija za sve učenike jedne škole bude ista. Izuzetno, škola može realizovati ekskurziju u skladu sa interesovanjima odjeljenja na dvije različite destinacije, ali u isto vrijeme. Ne preporučuje se destinacija koja podrazumijeva dužu noćnu vožnju.

Zavisno od cilja i zadataka ekskurzije grupu čine: učenici, odjeljenjske starješine, nastavnici koji ostvaruju obrazovno-vaspitni rad sa učenicima, direktor/pomoćnik direktora i roditelji (u posebnim slučajevima), u skladu sa Planom organizacije koji utvrđuje sama škola. Direktor škole, na prijedlog Nastavničkog vijeća i Savjeta roditelja, donosi odluku koji će nastavnici učestvovati u realizaciji ekskurzije.

Odluku o pripremanju i ostvarivanju Plana i programa školskih izleta i ekskurzija donosi Nastavničko vijeće, uz saglasnost direktora škole.

Organizovanje izleta potrebno je najaviti direktoru škole najmanje tri dana prije planirane realizacije, sa priloženim Planom aktivnosti.

Za izradu Plana i programa ekskurzije zadužena je Komisija koju imenuje Školski odbor. Komisiju čine: direktor škole, pomoćnik direktora, dva predstavnika Nastavničkog vijeća, psiholog ili pedagog, jedan predstavnik Učeničkog parlamenta škole i jedan predstavnik Savjeta roditelja.

Ciljevi izleta/ekskurzije

Obrazovni ciljevi:

- povezivanje nastavnih sadržaja sa praktičnim iskustvima,
- proširivanje znanja kroz posjete istorijskim, kulturnim i prirodnim znamenitostima,
- podsticanje kritičkog mišljenja i radoznalosti.

Socijalni ciljevi:

- podsticanje međusobnog poštovanja i saradnje među učenicima, uz razvijanje tolerancije i socijalizacije u kolektivu,
- podsticanje timskog rada, socijalnih vještina i kolektivne odgovornosti,
- razvijanje pozitivnog odnosa prema istorijskoj i kulturnoj baštini, kao i svijesti o značaju održivog razvoja.

Zdravstveni i rekreativni ciljevi:

- promovisanje i unapređivanje zdravih životnih navika,
- podsticanje pravilnog psihofizičkog razvoja kroz sport i rekreaciju,
- obezbjeđivanje odmora i rekreacije u prirodnom okruženju, uz podsticaj kreativnog slobodnog vremena i razvoj ekološke svijesti.

Planiranje ekskurzije

Plan i program ekskurzije sadrži:

- obrazovno-vaspitne ciljeve i zadatke ekskurzije,
- odredište, tok i programske sadržaje ekskurzije, sadržaje rada za učenike kojima se postavljeni ciljevi ostvaruju,

- vrijeme trajanja,
- spisak odjeljenja i učenika koji će učestvovati u ekskurziji,
- ime i prezime nastavnika – vođe puta i ostalih nastavnika – pratilaca,
- opis prevoza, smještaja i drugih usluga,
- planiranu cijenu usluga, ukupno i po učeniku,
- podatke o izvorima sredstava za učenike, nastavnike i pratioce i načinu plaćanja,
- datum raspisivanja tendera (konkursa) za izbor turističke agencije koja će realizovati Plan i program ekskurzije,
- uslove, način i postupak nabavki, usluga za organizovanje ekskurzija.

Za sprovođenje ekskurzije potrebna je pisana saglasnost najmanje dvije trećine roditelja. Za učenike koji ne idu na ekskurziju škola je obavezna da organizuje nastavu.

Plan i program ekskurzija treba donijeti najmanje 90 dana prije početka sprovođenja, pri čemu pojedine elemente treba uskladiti sa zahtjevima roditelja i učenika, te cijenama turističkih agencija.

Poslovi usklađivanja programa, tender (konkurs), izbor najpovoljnije ponude, potpisivanje saglasnosti roditelja i ugovaranje usluga za izlet ili ekskurziju, moraju se obaviti najmanje 30 dana prije početka putovanja.

Plan i program školskih izleta sadrži:

- obrazovno-vaspitne ciljeve i zadatke izleta,
- odredište, tok i programske sadržaje izleta, sadržaje rada za učenike kojima se postavljeni ciljevi ostvaruju,
- spisak odjeljenja i učenika koji će učestvovati u izletu,
- ime i prezime nastavnika – vođe puta i ostalih nastavnika – pratilaca,
- opis prevoza i drugih usluga,
- planiranu cijenu usluga, ukupno i po učeniku,
- podatke o izvorima sredstava za učenike, nastavnike i pratioce i način plaćanja.

Inicijativa i prijedlog

- Komisija za organizovanje i sprovođenje školskih ekskurzija i izleta predlaže Nastavničkom vijeću ciljeve, destinaciju, trajanje i program aktivnosti.
- Predlog ekskurzije usvaja Nastavničko vijeće.

Odobrenje i konsultacije

- Direktor škole i Školski odbor odobravaju predlog ekskurzije nakon razmatranja na Nastavničkom vijeću.

- Na roditeljskom sastanku predstavljaju se Plan i troškovi ekskurzije, kao i detaljna uputstva o pripremi učenika, sa spiskom neophodnog pribora za ličnu higijenu, školskog pribora, potrebnom garderobom i prikupljaju se važne informacije u vezi sa zdravstvenim i psihofizičkim statusom učenika.
- Potrebna je potpisana saglasnost roditelja/staratelja za učešće učenika.

Izbor destinacije

- Destinacija se bira na osnovu obrazovne vrijednosti, bezbjednosti i interesovanja učenika.
- Neophodno je obezbijediti alternativni plan, koji bi se primjenjivao u slučaju nepredviđenih okolnosti.

Organizacija i logistika

Za tehničke usluge prevoza, smještaja, ishrane, sigurnosti i zdravstvene zaštite na putovanju i tokom boravka učenika, kao i druge usluge, odnosno za cjelokupno sprovođenje ekskurzije, ustanova je dužna da primjenjuje Zakon o javnim nabavkama ili Interno pravilo koje je usvojio Školski odbor, na osnovu egzemplara Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija.

Prevoz

- Neophodno je izvršiti odabir prevoznika sa validnom licencom i osiguranjem.
- Obavezno je provjeriti tehničku ispravnost vozila prije polaska i pridržavati se propisa o bezbjednosti u saobraćaju.

Smještaj

- Smještajne jedinice moraju zadovoljiti standarde bezbjednosti, higijene i komfora.
- U smještajnim kapacitetima neophodno je omogućiti odvojenost učenika po polu.

Ishrana

- Neophodno je obezbijediti tri glavna obroka dnevno, a posebnu pažnju obratiti na specifične dijetetske potrebe i alergije učenika.

Bezbjednost putovanja

- Direktor škole u obavezi je da organizuje savjetodavni sastanak prije izvođenja putovanja sa predstavnicima zainteresovanih strana i da o tome sačini zapisnik.
- Nije dozvoljeno konzumiranje alkohola i opojnih sredstava za sve učesnike putovanja.
- Preporučljivo je obezbijediti najmanje jednog nastavnika – pratioca na svakih 25 učenika.
- Pratioci su odgovorni za disciplinu i bezbjednost učenika.
- Pratioci treba da imaju relevantne zdravstvene informacije o učenicima i hitne kontakte.
- Neophodno je obezbijediti prisustvo najmanje jedne osobe obučene za pružanje prve pomoći.
- Potrebno je obezbijediti kompletnu prvu pomoć tokom putovanja i boravka.
- Svi učenici moraju imati putno osiguranje tokom trajanja ekskurzije.
- Učenici se moraju detaljno upoznati sa pravilima ponašanja i mjerama bezbjednosti.
- Prije putovanja potrebno je izraditi Plan evakuacije i reagovanja u vanrednim situacijama.

Prava i obaveze učenika

Učenik ima pravo na:

- sigurno i podržavajuće okruženje,
- pristup zdravstvenoj zaštiti i pomoći, u slučaju potrebe,
- aktivno učešće u svim planiranim aktivnostima.

Učenik je u obavezi da:

- poštuje pravila ponašanja i uputstva nastavnika i pratilaca,
- se pridržava utvrđenog rasporeda i da se na vrijeme javlja na dogovorena mjesta okupljanja,
- se odgovorno ponaša prema ličnim i zajedničkim stvarima.

Napomena: svako neprimjereno ponašanje podliježe istim vaspitnim mjerama koje važe i tokom boravka učenika u školi.

Finansiranje ekskurzije

Troškovi i transparentnost

- Uraditi detaljnu procjenu troškova prevoza, smještaja, ishrane i ulaznica koje plaćaju roditelji/staratelji.
- Škola može obezbijediti sredstva iz drugih izvora, ukoliko postoje uslovi za to.

Plaćanje

- Roditeljima/starateljima treba omogućiti plaćanje troškova u ratama.
- Napraviti detaljan Izvještaj roditeljima o svim troškovima ekskurzije.

Evaluacija i izvještavanje

Povratne informacije

- Učenici, roditelji i nastavnici popunjavaju evaluacione obrasce nakon završetka ekskurzije, što omogućava identifikaciju pozitivnih aspekata i oblasti za poboljšanje.
- Uraditi analizu povratnih informacija na sjednicama Nastavnčkog vijeća i Savjeta roditelja.
- Povratne informacije sa mjerama za unapređenje koristiti za organizaciju budućih ekskurzija.

Izvještaj

- Pripremiti Izvještaj o realizaciji ekskurzije koji sadrži ostvarene ciljeve, aktivnosti i mjere za unapređenje.
- Izvještaj o ostvarenom Planu i programu dostavlja nastavnik – vođa puta Školskom odboru, Savjetu roditelja i Nastavničkom vijeću na prvom sastanku nakon realizacije.

- Odjeljenjski starješina upozna je roditelje sa Izvještajem o realizaciji ekskurzije na roditeljskom sastanku.

NAPOMENA: Za učenike osnovnih škola preporučuje se da se ekskurzija organizuje na teritoriji Crne Gore. Preporučuje se da programom organizacije ekskurzije bude obuhvaćeno što više edukativnih i kulturno-istorijskih sadržaja, u skladu sa prijedlozima predstavnika učenika, roditelja, nastavnika. Ukoliko Program uključuje i posjetu vjerskim znamenitostima, neophodno je da budu zastupljeni vjerski objekti svih religija. Na ovaj način podstiče se međukonfesionalni sklad, dijalog i razumijevanje.

PRIJEDLOZI ZNAMENITOSTI ZA POSJETU NA PLANIRANIM MARŠRUTAMA PO CRNOJ GORI

Nacionalni parkovi: Lovćen (opštine Cetinje, Budva), Skadarsko jezero (opštine Bar, Podgorica, Cetinje, Tuzi, Zeta), Durmitor (sa basenom rijeke Tare, područje svjetske baštine pod zaštitom UNESCO-a; opštine Žabljak, Šavnik, Plužine, Pljevlja, Mojkovac), Biogradska gora (opštine Kolašin, Mojkovac, Berane, Andrijevića, Bijelo Polje), Prokletije (opštine Plav, Gusinje).

Bokokotorski zaliv - zalivi, tjesnaci Verige i Kumbor, ostrva, naselja

Andrijevića – Crkva Svetog Arhangela Mihaila, Spomen park Knjaževac

Bar – Stari grad, Stara maslina na Mirovici, Luka Bar, Dvorac kralja Nikole, Islamski kulturni centar, Saborni hram Svetog Jovana Vladimira, Crkva Svete Petke Venerande, Manastir (samostan) Bogorodice Ratačke, tvrđava Haj Nehaj, Virpazar

Berane – Polimski muzej, Rizvan-begova kula, Manastir Đurđevi Stupovi, Manastir Šudikova, Vakufska kuća, Spomenik slobode

Bijelo Polje – Zavičajni muzej, Crkva Svetog Petra, Gradska džamija, Đalovića klisura i pećina, izvor kisjele vode

Budva – Stari grad (Citadela, ostaci antičke nekropole, gradski bedemi, Muzej grada Budve), Slovenska plaža, Marina Budva, Ostrvo Sveti Nikola, Poluostrvo Sveti Stefan, Moderna galerija, Crkva Svetog Ivana Krstitelja, Crkva Svete Trojice, Manastir Stanjevići

Cetinje – Njegošev mauzolej na Lovćenu, Narodni muzej, Muzej kralja Nikole, Zetski dom, Biljarda, Vladin dom, Cetinjski manastir, istorijsko jezgro grada Cetinja (ambasade, Nacionalna biblioteka, Državni arhiv), Spomenik Lovćenska vila, spomen-ploča na Belvederu, Krusi, Orlov krš, Ivanova korita, Njeguši, Lipska pećina, Rijeka Crnojevića, Žabljak Crnojevića

Danilovgrad – Bjelopavlićka ravnica sa rijekom Zetom, Manastir Ostrog, Zavičajni muzej, Umjetnička kolonija, spomenik na Lazinama, Spomenik narodne revolucije u Martinićima, Manastir Ždrebaonik, Spuška tvrđava, Adžijin most, Martinićka gradina, Most Jelene Anžuske

Gusinje – Alipašini izvori, Grebaje, Vusanje, oko Skakavice, vodopad Grlja, Vezirova džamija, Crkva Svetog Đorđa, Crkva Svetog Antonija

Herceg Novi – Stari grad (Kanli kula, Sat kula, Forte Mare, Španjola, Citadela...), Gradski muzej, Manastir Savina, Crkva Svetog Jeronima, Crkva Svetog Leopolda, Njegoševa škola, Kuća Iva Andrića, Titova vila „Galeb”, Škver, Porto Novi

Kolašin – kanjon Platije, Botanička bašta, vidikovac Bendovac, Manastir Morača, Manastir Ćirilovac, Crkva Svetog Dimitrija, Partizansko spomen groblje, Zavičajni muzej

Kotor (područje svjetske baštine pod zaštitom UNESCO-a) – Stari grad Kotor (trgovi, palate, Katedrala Svetog Tripuna, Pomorski muzej), Kula Baja Pivljanina, žičara Kotor-Lovćen, Akvarijum Kotor, Perast (Muzej grada, Crkva Svetog Nikole, Palata Smekija, Palata Zmajević, Palata Visković), ostrva Gospa od Škrpjela i Sveti Đorđe, Risan (Rimski mozaici, Manastir Banja)

Nikšić – Park šuma Trebjesa, Nikšićko polje, Dvorac kralja Nikole, Zavičajni muzej, Saborna crkva Svetog Vasilija Ostroškog, Tvrđava Onogošt – Bedem, Carev most, most na rijeci Moštanici, jezero Krupac, Slano jezero, spomenik na Grahovcu, Vučje, Crvena stijena, Gornjepoljski vir, Vidov potok, Glava Zete, Grahovo – Botanička bašta, Grahovsko jezero, Džamija Hadži Ismaila

Petnjica – Bratimin vir, Glavna džamija

Plav – Plavsko jezero, Hridsko jezero, vodopad Skakavica, Redžepagića kula, Stara čaršijska džamija, Crkva Svete Trojice, Vezirova džamija

Pljevlja – Meandri Čehotine – vidikovac, Gradski park Vodice, Milet bašta, Municipium S Manastir Svete Trojice, Husein-pašina džamija, Zavičajni muzej, Manastir Svetog Arhangela Mihaila, Crkva Svetog Nikole

Plužine – Park prirode Piva, Pivsko jezero, spomenik u Dolima, vodopad na rijeci Vrbnici, srednjovjekovni stećci, Pivski manastir

Podgorica – Duklja, Medun, Sastavci, Muzeji i galerije Podgorice, Muzej Marka Miljanova, Prirodnjački muzej, Crkva Svetog Đorđa, Stara varoš, Sahat-kula, Džamija Osmanagića, Starodoganjska džamija, Tvrđava Ribnica, Dvorac kralja Nikole, Spomenik partizanu borcu na Gorici, podgorički mostovi, Crkva Presvetog Srca Isusova, Čemovsko polje (vinograd), Gorica, Ljubović

Rožaje – Gradina, Ganića kula, vrelo Ibra, Gradina, Kučanska džamija, Džamija Sultana Murata II, Crkva Ružica

Šavnik – Pošćenjsko jezero, kanjon Nevidio, vodopad Crnjak, izvor rijeke Bijele

Tivat – Gradski park, Ostrvo cvijeća, Ostrvo Gospe od Milosti, Ostrvo Sveti Marko, Gospa od Anđela, Pine, Solila, Vrmac, Porto Montenegro, poluostrvo Luštica

Tuzi – kanjon Cijevne, vodopad na Kućama Rakića, stećci u Vuksanlekićima, Gradina Samobor

Ulcinj – Velika plaža, rijeka Bojana (Ada Bojana), solana, uvala Valdanos, Stari grad Svač (Šas), Šasko jezero, Port Milena, Stari grad (Kula Balšića, Gradski muzej, Trg robova, Pašina džamija), Saborna crkva Svetog Nikole

Zeta – Vranjina, Lesendro

Žabljak – Prirodnjački muzej, Skijalište Savin Kuk, kanjon Tare, Most na Đurđevića Tari, srednjovjekovni stećci, Manastir Dobrilovina

Direktorica

Raba Hodžić